

Privatizace musí být důsledná

O nutnosti dalších institucionálních reforem transformujících se zemí, nebezpečí politického vlivu na tržní ekonomiku, ale také o moderní mezioborové výuce na CEVRO Institutu se slovinskou profesorkou práva a ekonomie Katarinou Zajc.

Rozhovor vedl **DOMINIK EŠEGOVIĆ**

Z MAKROEKONOMICKÉHO POHLEDU

je sice slovinská ekonomika velmi stabilní, nicméně Česká republika je v tomto ohledu jednoduše lepší. Zásadní jsou tedy institucionální změny, které Slovinsko zatím nezvládlo.

Paní profesorko, jak je možné, že Slovinsko má vyšší HDP na osobu než Česká republika?

Slovinsko bylo nejvíce vyvinutou zemí v rámci tehdejší Jugoslávie. Poté co se Jugoslávie rozpadla, Slovinsku se podařilo velmi dobře privatizovat státem vlastněné podniky. Nicméně, v posledních letech Slovinsko začíná zaostávat a nedrží se své privatizační politiky tak, jak by mělo. Domnívám se, že Česká republika v následujících letech Slovinsko nejspíše překoná, co se týče dalšího ekonomického rozvoje – pokud tedy Slovinsko bude dále zanedbávat své institucionální prostředí a nezmění svou hospodářskou politiku.

SLOVINSKO JIŽ **NENÍ** VZOREM REFOREM

Není tomu tak, že slovinská hospodářská politika je stále brána jako vzor pro celý region?

V současné době nikoliv. Stačí se jen podívat na to, jak se slovinské firmy dostávají pod nadvládu firem chorvatských a jakým problémům čelil bankovní sektor v průběhu krize. Slovinsko totiž ztratilo velmi značnou část své ekonomické síly, když začalo zanedbávat svůj soukromý sektor.

Co je klíčovou příčinou takového zanedbání?

Myslím si, že celý problém je v zásadě institucionální. Česká republika v zásadě dobře provedla proces transformace a privatizace ekonomiky. Z makroekonomického pohledu je sice slovinská ekonomika velmi stabilní, nicméně Česká republika je v tomto ohledu jednoduše lepší. Zásadní jsou tedy institucionální změny, které Slovinsko zatím nezvládlo.

Jste odbornicí na právo i ekonomii, jak moc Vám americké vzdělání pomohlo v kariéře v rodném Slovinsku?

Poté co jsem dokončila své vzdělání v USA, zjistila jsem, že je spíše konkurenční nevýhodou, když jsem se snažila ucházet o pozici v akademické sféře. Proto jsem se nejprve rozhodla pracovat v největší slovinské bance. Najít uplatnění jako profesorka pro mě bylo mnohem jednodušší v cizině než ve Slovinsku, kde jsem byla považována za outsidera.

CEVRO Institut klade velký důraz na rozvoj mezinárodního týmu jak mezi studenty, tak především mezi pedagogy – vybírá si profesory,

kteří mají velké mezinárodní zkušenosti. Někteří z Vašich bývalých kolegů z GMU se také stali vyučujícími na novém programu PPE. Kde spatřujete rozdíly mezi jinými mezinárodními programy a PPE tady u nás, na CEVRO Institutu?

Nejzásadnějším rozdílem je, že program na GMU je zaměřen převážně na studium různých variací ekonomie, zatímco PPE na CEVRO Institutu klade důraz na širší záběr v rámci studia ekonomie. Myslím si, že je skvělé, že se místního PPE programu účastní tolik výtečných profesorů z USA, jmenovitě třeba Peter Boettke, který je jedním z nevýznamnějších ve svém oboru. Nemyslím si, že by na světě existoval někdo kompetentnější, než je on. Ostatně to asi nebude náhoda, že se stal předsedou prestižní Mont Pèlerin Society. Co se týče množství hodin, které studenti mohou strávit se zahraničními profesory, zastávám názor „Čím více tím lépe!“.

Proč jste se rozhodla stát se součástí programu jako hostující profesor?

Podmětem pro mě rozhodně nebyly finance. Byla jsem zvědavá a chtěla jsem vidět, co skutečně CEVRO Institut nabízí – mou hlavní motivací tak byla zvědavost. Vždy mi v Evropě chyběly instituce podobné těm americkým, na kterých jsem měla možnost pobývat. Nyní jsem přesvědčená, že CEVRO Institut může a bezesporu bude nabízet něco, co v Evropě nemá obdoby.

VŽDY MI V EVROPĚ CHYBĚLY INSTITUTE

podobné těm americkým, na kterých jsem měla možnost pobývat. Nyní jsem přesvědčená, že CEVRO Institut může a bezesporu bude nabízet něco, co v Evropě nemá obdoby.

Jste teoretička práva, ekonomka a zároveň jste si vyzkoušela politiku z první ruky jakožto členka Slovinské justiční rady. Pracovala jste jak v akademické sféře, tak ve sféře podnikatelské. Jaké prostředí z těch, které znáte, má dle Vás největší potenciál pro podporu liberalizace společnosti?

Největší sílu svobodné společnosti vidím v podnikání a obchodě. Naneštěstí, někdy jsou politici natolik silní, že potlačují základní procesy, které jsou klíčové pro funkčnost svobodného trhu. Například ve Slovinsku je jedna třetina ekonomiky v rukou státu. To je důvod, proč mají politici takovou ekonomickou moc, která je tak úzce spojena s jejich silou politickou. A právě toto propojení ekonomické a politické moci je zdrojem narušení systému svobodného trhu. Očekávám, že v budoucnu bude hlavním motorem ekonomických a tržních reforem soukromý sektor.

Jakou roli podle Vás zaujímá akademický svět s ohledem na formování společnosti směrem k větší individuální svobodě?

NADĚJÍ JE SOUKROMÝ SEKTOR A OSOBNÍ ODPOVĚDNOST

Jakékoliv akademické prostředí vystavuje studenty mnohým idejím. I CEVRO Institut vystavuje své studenty určitým myšlenkám, jež na ně budou mít dopad a následně se pak projeví do určité míry i na tom, jak jsou některé myšlenky přijímány ve společnosti. Nakonec je to přeci jen na každém studentovi, jak s informacemi, které získal, v budoucnu naloží.

Máte nějaký vzkaz pro své studenty?

Svým studentům bych ráda řekla, že jsou zodpovědní sami za sebe a že se o ně stát nepostará – není to totiž jeho poslání. Každý by měl jednat s ohledem na své schopnosti a ambice a neměl by ve své snaze dosahovat svých cílů působit druhým újmou. Budu velice ráda, pokud moji studenti pochopí, co se jim snažím touto cestou říct.

KATARINA ZAJC

- bývalá jugoslávská reprezentantka v alpském lyžování; svou zemi reprezentovala na Zimních olympijských hrách v roce 1988;
- vystudovala právo na Univerzitě v Lublani a také byla stážistkou ve Světové bance;
- získala doktorský titul z ekonomie na George Mason University (GMU) ve Virginii, kde byla v roce 1997 též vyhlášena nejlepší studentkou ročníku v oboru ekonomie;
- na Yale University získala magisterský titul v oboru právo (LL.M.);
- v současnosti působí na Univerzitě v Lublani, kde je profesorkou oboru Právo a ekonomie a zároveň vyučuje na půdě CEVRO Institutu předmět Právo a ekonomie vlastnických práv v rámci nového magisterského oboru Philosophy, Politics and Economics (PPE).